

Мирошник Євгеній Петрович

здобувач вищої освіти

другого (магістерського) рівня вищої освіти

Дніпровського гуманітарного університету

Науковий керівник

Потіп Микола Миколайович

доктор юридичних наук, доцент

професор кафедри права

Дніпровського гуманітарного університету

СПОСОБИ ЗАХИСТУ ПРАВА НА КОМЕРЦІЙНУ ТАЄМНИЦЮ

Правовий захист можна розглядати в об'єктивному та суб'єктивному значенні.

В об'єктивному значенні захист об'єктів комерційної таємниці – це обов'язок відповідних державних органів відповідно до закону щодо встановлення факту належності до закону щодо встановлення факту належності прав або факту порушення суб'єктивного права на комерційну таємницю та застосування відповідних заходів, спрямованих на поновлення порушених прав та законних інтересів носіїв комерційної таємниці, аж до застосування санкцій до правопорушників.

В суб'єктивному значенні правовий захист прав на комерційну таємницю можна розглядати як правові можливості, надані відповідному суб'єкту права, звернутися до компетентних державних органів за захистом (визнання, поновлення права та припинення правопорушення) порушених суб'єктивних прав [1, с. 27].

Правовий захист прав на комерційну таємницю завжди пов'язаний з суб'єктивним моментом – обов'язковим волевиявленням суб'єкта права щодо реалізації правової можливості як при встановленні режиму правової охорони комерційної таємниці, так і при її захисті.

Охорона і захист за своїм юридичним змістом проявляються як цивільно-правові відносини, що регулюються нормами процесуального права.

Отже, є підстави зробити висновок, що правовий захист комерційної таємниці завжди ніби супроводжує об'єкти охорони. Захист не може існувати самостійно, бути самодостатнім, тому що він проявляється тільки в момент порушення встановленого режиму охорони прав на комерційну таємницю. Правова охорона, яка не забезпечена правовим захистом, не може досягти основної мети – визнання за відповідним суб'єктом належних йому певних суб'єктивних прав у сфері промислової власності, а правовий захист спрямований на поновлення порушених прав та законних інтересів цих суб'єктів.

Поняття правового захисту в юридичній літературі трактується по-різному, оскільки в Цивільному кодексі України немає визначення поняття

захисту, але визначаються порядок і засоби захисту цивільних прав. Сьогодні захист права на володіння інформацією здійснюється тільки нормами, що встановлюють адміністративно-правову, кримінально-правову відповідальність за неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці, або зобов'язально-правовими способами.

Громадяни, юридичні особи, які володіють інформацією професійного, ділового, виробничого, банківського, комерційного та іншого характеру, одержаною на власні кошти, або такою, яка є предметом їх професійного, ділового, виробничого, банківського, комерційного та іншого інтересу і не порушує передбаченої законом таємниці, самостійно визначають режим доступу до неї, включаючи належність її до категорії конфіденційної, та встановлюють для неї системи (способи) захисту.

Таким чином, правовий захист комерційної таємниці здійснюється в передбаченому законом порядку, тобто у належній процесуальній формі, шляхом застосування відповідних засобів і способів захисту.

При цьому варто розмежовувати поняття „охорона” та „захист”.

Поняття „охорона прав” зазвичай трактується більш широко, оскільки включає будь-які заходи, спрямовані на забезпечення інтересів власника. До сфери, що розглядається охороною, але не захистом права на комерційну таємницю, мають належати такі заходи, як, наприклад, страхування ризику конфіденційності відомостей, що становлять комерційну таємницю, наявність зобов'язання щодо збереження комерційної таємниці в трудових договорах та контрактах, забезпечення спеціальних технічних засобів тощо [2, с. 12].

Необхідність у засобах захисту виникає тоді, коли право порушено, або існує реальна загроза його порушення. Важливим при цьому є питання відповідності комерційної таємниці встановленим законом критеріям охоронюваності, в які визначає В.Дозорцев – незагальновідомість, незагальнодоступність та обігоздатність [3., с. 244]. У зв'язку з цим на власника покладається обов'язок не лише довести, що інформація відповідала всім названим вище критеріям охороноспроможності, але й те, що конкретна особа отримала доступ до неї із застосуванням незаконних способів. В іншому разі право власника комерційної таємниці захисту не підлягає.

Захист права на комерційну таємницю може здійснюватись у таких двох формах: 1) самозахист; 2) юрисдикційна форма [4, с. 12-13].

Самозахист – це можливість самостійної нейтралізації та виведення з ладу технічних засобів, незаконно встановлених третіми особами на території чи в приміщеннях, які займає власник комерційної таємниці, застосування оперативних заходів з дезінформації осіб, що незаконно збирають інформацію, з метою запобігання можливій шкоді від розголошення такої інформації.

У порядку самозахисту можуть застосовуватись і заходи дисциплінарної відповідальності до працівників, з якими укладено відповідні трудові договори.

Юрисдикційна форма – полягає у зверненні за захистом до компетентних державних органів.

У межах юрисдикційної форми правознавці виділяють три форми захисту порушеного права: 1) цивільно-правова; 2) адміністративно-правова; 3) кримінально-правова.

Цивільно-правова (загальна) форма здійснюється зверненням до суду.

Враховуючи, що за суб'єктивним складом учасниками відносин з питання захисту комерційної таємниці є суб'єкти підприємницької діяльності, такі справи підсудні, здебільшого господарським судам.

Як правило, до суду варто звертатись у разі порушення права на комерційну таємницю одним з контрагентів договору, з питань прямо передбачених договором.

Але право на звернення до суду не обмежується договором. Варто лише звернути увагу на одну з найважливіших функцій цивільного права – компенсаційну. Тобто, навіть якщо предмета спору прямо не передбачено договором, але він стосується прав та інтересів сторін, вони можуть вирішувати цей спір в суді.

Стаття 16 Цивільного кодексу України зазначає право на звернення, а також способи цивільно-правового захисту порушених прав:

1. Кожна особа має право звернутися до суду за захистом свого особистого немайнового або майнового права та інтересу.

2. Способами захисту цивільних прав та інтересів можуть бути:

1) визнання права; 2) визнання правочину недійсним; 3) припинення дії, яка порушує право; 4) відновлення становища, яке існувало до порушення; 5) примусове виконання обов'язку в натурі; 6) зміна правовідношення; 7) припинення правовідношення; 8) відшкодування збитків та інші способи відшкодування майнової шкоди; 9) відшкодування моральної (немайнової) шкоди; 10) визнання незаконними рішення, дій чи бездіяльності органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб.

Суд може захистити цивільне право або інтерес іншим способом, встановленим договором або законом.

Адміністративно-правова (спеціальна) форма застосовується у випадках, прямо передбачених законом України. А саме Законом України „Про захист від недобросовісної конкуренції”. Відповідно до норм цього Закону захист порушеного права на комерційну таємницю здійснюють органи Антимонопольного комітету України шляхом притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності у вигляді штрафу в розмірі до 3% виторгу від реалізації товарів, виконання робіт, надання послуг суб'єкта господарювання за останній звітний рік, що передував року, в якому

накладається штраф. А в разі, якщо обчислення виторгу суб'єкта господарювання є неможливим, або виторг відсутній, штрафи накладаються у розмірі до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Адміністративне провадження з цих справ, як уже було зазначено, здійснюють органи Антимонопольного комітету України за заявою особи, яка вимагає захисту свого права на комерційну таємницю. Суб'єктом адміністративної відповідальності у цьому випадку може бути тільки суб'єкт підприємницького права.

У разі, якщо порушення права на комерційну таємницю здійснюється способом, який може становити суспільну небезпеку, застосовується кримінально-правова форма захисту права а комерційну таємницю. Порушення справи у цьому разі не потребує обов'язкового звернення особи, права якої порушено, і здійснюється у порядку, передбаченому Кримінально-процесуальним кодексом України.

Таким чином, як видно з проведеного аналізу, чинне законодавство України, навіть попри певні наявні колізії, дає можливість в необхідному обсязі та належним чином забезпечити правовий захист права на комерційну таємницю.

Список використаної літератури:

1. Демченко В. Экономическая разведка или коммерческий шпионаж? // Бизнес и безопасность, 2003 - N 1 – С. 18-19.
2. Романенко О.А. Проблеми захисту комерційної таємниці підприємств у сучасних умовах // Фінансовий контроль, 2004 - № 5 – С. 41-44.
3. Гаврилов Э. К вопросу об охране коммерческой, служебной и личной тайны. Гражданско-правовые аспекты // Хозяйство и право, 2003 - N 5 – С. 28-34.
4. Сергеева О. Поняття та ознаки комерційної таємниці // Підприємництво, господарство і право, 2001 – N 2 – С. 36-38.